PAPERS. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA
núm. 32, març 1999, pàgs. 9-18

INTRODUCCIÓ: L'URBANISME MUNICIPAL VIST PELS PROFESSIONALS

AMADOR FERRER I JOAQUIM SABATÉ
Arquitectes

SUMARI

1. El nou urbanisme municipal a Catalunya

2. Metodologia i perfil dels entrevistats

3. Interpretacions i percepcions

Annex. Perfil dels curadors Amador Ferrer i Joaquim Sabaté

AMADOR FERRER I JOAQUIM SABATÉ

INTRODUCCIÓ: L'URBANISME MUNICIPAL VIST PELS PROFESSIONALS

1. El nou urbanisme municipal a Catalunya

Si d'alguna manera haguéssim de caracteritzar l'urbanisme desenvolupat a Catalunya els darrers 20 anys, caldria potser dir que ha estat sobretot un urbanisme de les ciutats. És a dir, un urbanisme impulsat i gestionat prioritàriament des de les ciutats, i dirigit especialment a recuperar (en un primer moment) dèficit i mancances, i a qualificar i millorar (després) els centres i els barris de les ciutats i els seus creixements. L'atenció dispensada a la resta del territori (àrees rurals i de muntanya, zones turístiques, grans equipaments, parcs naturals) no ha estat equivalent, ni des dels propis plans municipals ni des dels escassos plans territorials i sectorials. Aquest balanç deriva del treball que hem elaborat recentment, per encàrrec de la Federació de Municipis de Catalunya, i que ofereix una anàlisi de l'urbanisme municipal desenvolupat a Catalunya al llarg del període democràtic iniciat el 1979 i que ara compleix 20 anys [1].

Convé, però, aprofundir una mica més en alguns aspectes relatius a l'enteniment dels instruments de planejament i intervenció sobre la ciutat des d'una perspectiva disciplinària, i considerar l'evolució que ha tingut lloc, tant pel que fa als objectius i els tòpics latents a cada moment, com a l'ús dels instruments i els seus efectes reals sobre ciutats i territoris. Creiem que aquesta reflexió és especialment oportuna avui no únicament per la coincidència dels 20 anys d'urbanisme democràtic, sinó per la singular situació a què s'ha arribat. Hem de dir que aquesta és una situació en què es combinen uns determinats nivells de maduresa en la utilització de les tècniques i els procediments urbanístics amb una certa indefinició pel que fa als objectius a assolir, i fins i tot amb el perill d'involució des de fites que creiem ja plenament aconseguides i irreversibles.

Dóna la impressió que una part important de la pràctica actual de l'urbanisme desatén els plantejaments previs necessaris per tal d'afrontar els nous temes, per analitzar el seu context, per adaptar els continguts dels plans i els projectes urbans a les noves condicions. Com alguns dels entrevistats en aquesta publicació han fet notar de forma explícita, caldria avui reentendre els instruments de planejament, no des de la seva definició legal (que és únicament un marc sempre susceptible de reajustaments), sinó precisament des de la comprensió dels nous requeriments de les ciutats i els territoris que demanen ser considerats i que posen a prova la seva capacitat d'integració i transformació.

Això no obstant, una mirada sobre el conjunt de plans i projectes urbanístics del període admet un balanç globalment positiu. És clar, i ha estat reconegut de forma unànime, que els primers plans redactats i desenvolupats al llarg de la dècada dels vuitanta van aconseguir normalitzar la situació urbanística, és a dir, resoldre molts dels problemes derivats del dèficit de sòl per a espais verds, equipaments i serveis, de les mancances d'urbanització, i de la baixa qualitat formal dels espais urbans. L'impuls inicial tenia un objectiu clar, que era el de donar resposta a les reivindicacions llargament plantejades per la societat en relació amb l'estat insatisfactori en què es trobava la majoria de ciutats (congestió dels centres, pèrdua d'oportunitats potencials de millora per manca de sòl, ocupació indiscriminada del territori per urbanitzacions de segona residència, malbaratament d'espais naturals o del paisatge degut a un mal enteniment del fenomen turístic). Els plans d'aquells anys van afrontar amb prou encert els problemes que afectaven els centres urbans, els barris i perifèries de les ciutats grans i mitjanes, els eixamples urbans, però no tant els relatius a les ocupacions suburbanes i periurbanes, al turisme de costa o de muntanya, a les àrees metropolitanes o als territoris rurals, on s'han anat traslladant gradualment moltes de les tensions urbanístiques. Els plans que es van redactar més tard insistiren en els temes relatius a la millora dels nuclis urbans existents, en els criteris de redistribució i reequilibri urbà, al temps que incorporaven millor els nous eixamples urbans. Però les qüestions relatives als territoris no urbans, a les infraestructures, serveis

[1] «L'urbanisme municipal», dins el volum «20 anys d'ajuntaments democràtics», coordinat per l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona. Federació de Municipis de Catalunya, Barcelona, 1999. Aquest treball, així com el present número de *Papers* ha comptat amb la col·laboració de l'estudiant d'arquitectura Marisa Marsal.

i equipaments generals, a la coordinació entre ciutats d'un mateix sistema o al paisatge, no foren suficientment atesos i únicament s'albiren en alguns dels plans més recents.

Amb tot, els avenços més significatius s'han produït, com dèiem abans, en el camp instrumental de la gestió i el seguiment. El planejament urbanístic és ja avui una pràctica habitual, molt integrada en la vida municipal. A més, els equips redactors poden comptar avui amb noves tecnologies digitals, amb eines potents d'anàlisi i inventariat, amb sistemes d'informació geogràfica i amb excel·lents descripcions fotogramètriques i restitucions cartogràfiques. D'altra banda, la gestió municipal apareix també com una pràctica consolidada, fins al punt d'haver superat molts dels obstacles anteriors que bloquejaven unitats d'actuació, actuacions aïllades, polígons en reparcel·lació o àrees d'indecisió. L'administració de l'urbanisme —tant municipal com autonòmica— en aquest sentit no és ja la que teníem fa 20 anys; per bé o per mal, s'ha ampliat considerablement el seu abast, i el control que exerceix sobre els processos urbanístics és, sens dubte, molt superior.

La qüestió que apareix insistentment en moltes de les entrevistes que es publiquen a continuació, i que podria definir el relatiu desconcert a què abans ens referíem, constitueix el revers d'aquesta nova qualitat en l'administració pública de l'urbanisme. La consolidació del planejament urbanístic, i el seu desplegament, en la quotidianitat municipal podria haver portat a una certa inèrcia, a una burocratització, és a dir, a una sobrevaloració dels procediments ja establerts en detriment de la innovació i la recerca i, el que seria més greu, a una certa relaxació en la defensa de l'interès públic. La constatació d'una pèrdua de l'impuls inicial, lògica fins a cert punt, no seria greu si, en una situació com l'actual, més estable, no es perdessin de vista els objectius urbanístics generals. La pròpia seguretat assolida en les pràctiques de la gestió deixaria aleshores de ser un valor: sense la reflexió que l'animava, la gestió urbanística quedaria buida de continguts.

No perdem de vista que els plans dels anys vuitanta van haver de limitar sovint els seus objectius per tal de donar prioritat a les qüestions, aleshores més urgents, de cobrir uns dèficit llargament acumulats, desfer situacions irracionals i normalitzar les condicions d'edificació i ús del sòl. Així i tot, no són pocs els plans d'aquell moment que ja contenien interessants propostes d'articulació dels nous creixements, o d'inserció d'elements territorials, o de regulació dels sòls no urbanitzables. Amb més mitjans i segurament amb major realisme, els plans subsegüents aprofundiren en aquests aspectes. Però el planejament —i menys encara l'urbanisme en general— no pot limitar els seus objectius a cobrir uns dèficit o a normalitzar unes situacions irregulars. Tampoc no poden els plans convertir-se en simples catàlegs de projectes. Ben al contrari, han d'aportar una visió constantment renovada de la globalitat de les transformacions en curs, dels requeriments de ciutats i territoris, de les demandes socials i saber traduir-les en termes d'organització física dels sistemes urbans i territorials, en termes d'impuls i regulació dels processos. I és en aquesta traducció on hem de reconèixer els continguts específics de l'urbanisme. No sembla, en aquest sentit, dit sigui de pas, que la via del planejament estratègic pugui presentar-se com alternativa, en quedar limitada per definició al diagnòstic i la recerca de consens sobre uns principis generals.

El retrobament amb els nostres plans i projectes urbans s'hauria de produir, així doncs, aprofundint en la pròpia disciplina per tal d'aportar respostes vàlides als problemes plantejats avui. Les tensions a què estan sotmeses certes parts del territori, l'organització de l'àrea metropolitana de Barcelona, l'articulació del sistema de ciutats, especialment a partir de la implantació de les noves grans infraestructures de transport i comunicació, són algunes d'aquestes grans qüestions. Són també diverses les persones que advoquen per un canvi d'òptica o una ampliació temàtica que comportaria una integració més completa de les demandes mediambientals, ecològiques, paisatgístiques, en les propostes d'ordenació i regulació. És a dir, una ampliació de la idea d'eficiència dels sistemes de ciutats, dels usos i les activitats urbanes i territorials, considerant també els efectes globals sobre el medi i sobre els recursos naturals en el llarg termini. Aquest repte, que s'afegeix als assenyalats anteriorment, ens hauria d'obli-

gar, segurament, a formular prioritats i estratègies urbanístiques més ambicioses i, a la vegada, més realistes, en els propers anys.

2. Metodologia i perfil dels entrevistats

La sèrie d'entrevistes que es publica en aquest número té el seu origen en el treball abans esmentat, que va portar a analitzar el planejament desenvolupat al llarg del període i a assajar-ne la caracterització i l'avaluació. La possibilitat de complementar el treball amb unes reflexions directes des de l'experiència dels autors (tècnics) dels plans ha donat lloc a la present publicació.

Cal fer unes aclariments inicials sobre la mostra de persones entrevistades. És obvi, però no podem per menys que explicitar el fet, que aquestes persones no són les úniques —ni necessàriament les principals— protagonistes de l'urbanisme municipal elaborat i aprovat en el període. Com correspon a una tasca complexa és clar que, al costat dels equips redactors (molt sovint, d'altra banda, interdisciplinars), la influència de les decisions polítiques, la intervenció de la societat civil, de les associacions cíviques, socials i culturals, o les aportacions del món acadèmic, han tingut també molt a veure amb el procés que analitzem.

Les persones entrevistades tenen una experiència àmplia en el camp del planejament municipal. La mostra s'ha limitat, així doncs, als tècnics que responen al perfil de l'arquitecte-urbanista. Aquesta opció, sens dubte reduccionista, es justifica pel fet que aquest és el professional que normalment rep l'encàrrec de la redacció del planejament urbanístic municipal i que dirigeix i coordina l'equip redactor. També pel fet que és el principal responsable tècnic del document presentat a l'aprovació inicial municipal i, en aquest sentit, dels criteris i orientacions disciplinaris que aquí ens interessa debatre. Els currícula professionals que s'inclouen es limiten, intencionadament, a les activitats desenvolupades a Catalunya, al llarg del període que analitzem, en el camp de l'urbanisme (el que inclou activitats des de l'administració pública, activitats acadèmiques, publicacions i, evidentment, redacció de documents de planejament); serveixen, a la vegada, com a breu presentació dels entrevistats —i dels entrevistadors— i com a justificació del perfil professional a què ens referíem.

Dit això, també resulta evident que el llistat no abasta la totalitat dels arquitectes-urbanistes implicats en els plans municipals dels darrers 20 anys, tot i que confiem que inclou força dels més actius. La nostra intenció ha estat la d'oferir una mostra prou significativa, en què hi fossin representats els autors de plans elaborats en els diferents moments i pels diferents àmbits territorials de Catalunya, així com les diverses plataformes i experiències, per tal de garantir una visió plural sobre els problemes urbans i territorials, i del que ha estat, o ha de ser, el planejament urbanístic.

La demanda d'opinió s'ha adreçat fonamentalment als arquitectes-urbanistes redactors de plans al llarg d'aquestes dues dècades, però ens ha semblat oportú complementar les seves opinions amb la d'alguns altres professionals del mateix perfil, la intervenció dels quals s'ha produït més des de les diferents administracions de la Generalitat de Catalunya o d'alguns ajuntaments.

El conjunt d'opinions és prou variat i valuós, i considerem el resultat suficientment significatiu, malgrat que no cobreix segurament la totalitat d'aquells que respondrien als perfils comentats. Altres de les persones contactades inicialment no han arribat a complimentar el qüestionari o a remetre a temps els materials necessaris.

L'epíleg ha estat confiat a Joan-Antoni Solans, en tant que màxim responsable de la política urbanística a Catalunya al llarg de quasi tot el període i segurament la persona que coneix millor la gran majoria dels documents elaborats, a través de la seva tramitació en les comissions provincials d'urbanisme.

3. Interpretacions i percepcions

Les respostes donades a les preguntes formulades —les mateixes per a tots els entrevistats— són molt diverses, com correspon a la diversitat d'expe-

riències i coneixements de les persones seleccionades. Cal indicar que les preguntes es van plantejar de manera prou àmplia com per permetre expressar lliurement les opinions, crítiques i interessos de cadascú: sobre l'evolució del planejament municipal a Catalunya i la seva situació actual, respecte als tòpics més rellevants al llarg del període i aquells que reclamarien avui major atenció, sobre els efectes dels plans i la relació entre plans i projectes, i respecte als exemples o temàtiques més significatives.

Sense pretendre resumir o acotar la diversitat de respostes obtingudes, voldríem però destacar algunes de les opinions al nostre entendre més significatives, aquelles percepcions més compartides i els camps d'interès que traspuen, cercant de referir-les als diferents orígens i trajectòries dels entrevistats.

Voldríem destacar en primer lloc el caràcter incisiu de les respostes de Manuel de Solà-Morales, el mestratge del qual sobre diverses promocions d'urbanistes es recognoscible en molts dels plans més representatius d'aquests 20 anys. La distinció entre planejament urbanístic i urbanisme està a la base de la seva valoració de l'administració urbanística, que ha permès la superació de molts dels dèficit tradicionals a les ciutats; fent notar, a la vegada, com moltes de les tensions especulatives s'han desplaçat cap al territori. Solà-Morales critica fortament la pèrdua d'objectius, de models clars de ciutat i territori, d'aportacions novedoses en el planejament urbanístic recent, un cop aconseguides les competències i perfeccionats els instruments. Planificar i tenir objectius és ben diferent d'administrar i gestionar l'urbanisme, diu. Reclama també l'àmbit supramunicipal, comarcal, per trobar fites territorials, idees d'organització urbanística més enllà de la simple regulació o gestió.

Aquesta mateixa reclamació d'una escala territorial en l'abordatge dels reptes urbanístics és compartida per alguns dels entrevistats, i en concret per Joan Busquets, Juli Esteban i Antonio Font, tots tres amb una àmplia experiència en la redacció de plans municipals. Esteban i molt particularment Font ens ofereixen el balanç més acurat i ordenadament sistematitzat de l'evolució de l'urbanisme municipal dels darrers 20 anys: de l'urbanisme especulatiu, el remedial i el morfològic, fins arribar darrerament a unes primeres preses de posició envers les demandes de nova territorialitat, conseqüència de la globalització dels processos productius, de la internacionalització de l'economia, dels avenços de les tecnologies de la comunicació i de la mobilitat o la progressiva sensibilització ambiental.

D'ací la reclamació de més atenció a la territorialització dels processos urbans, d'un nou enfocament del planejament des de la complexitat, d'un enfocament estratègic del pla físic, flexible i selectiu, de la conceptualització de ciutat i territori com ecosistemes, de les noves coordenades vers el que Font anomena, amb totes les reserves, ecourbanisme, com a expressió d'un nou paradigma (ambiental) en l'evolució del nostre planejament urbanístic.

També Joan Busquets ens presenta una molt precisa interpretació de l'evolució dels plans dels darrers 20 anys, des d'aquells documents amb pretensió holística cap a unes elaboracions recents excessivament pragmàtiques. Si el planejament s'ha d'orientar a oferir un marc per a les accions sobre la ciutat, Busquets reclama lluitar contra aquell pragmatisme, cercar idees motrius, definir estratègies globals a escales territorials. Defensa, en aquest sentit, la importància dels valors creatius i innovadors en la concepció dels plans i en la seva gestió, així com la necessitat de dotar-se de mecanismes operatius de caràcter singular i d'aplicació més directa. Reclama un reenteniment dels plans i una reflexió crítica del resultat del que s'ha realitzat aquests darrers anys.

Un altre grup d'entrevistats té en comú una dilatada experiència professional en la redacció de plans, la qual cosa dóna a les seves respostes un to personal, quasi autobiogràfic, que les fa especialment interessants. Ens referim a Manuel Ribas, Lluís Cantallops, Joan A. Páez i Manuel de Torres, els quals han viscut de manera molt directa l'evolució d'aquests darrers 20 anys, en ocasions des de plataformes de responsabilitat singular. Això els permet una acurada interpretació, amb un balanç en general positiu dels canvis assolits —amb els mati-

sos més crítics de Manuel de Torres— i una valoració menys optimista de la situació actual. Páez denuncia la creixent burocratització i la pèrdua d'empenta del planejament, el seu caràcter cada cop més regulador que impulsor a causa de la fragilitat de la programació i l'endèmic dèficit de les finances municipals. De Torres subratlla la importància del procés col·lectiu de reflexió connectat amb el pla i enyora una mica més d'utopia. Reclama parar atenció al paisatge des d'una perspectiva territorial i a la ciutat-territori real, d'estructures molt obertes, contra l'urbanisme de lògica tancada. Manuel Ribas insisteix un cop més en una postura defensada durant molts anys, sobre la importància de l'urbanisme dels espais no edificats i del paisatgisme. Lluís Cantallops ens ofereix una visió força completa i estructurada de l'evolució del planejament, sobretot de la primera dècada en què tingué una especial responsabilitat. Impulsor aleshores dels plans plurimunicipals, troba a faltar la necessària visió territorial, l'escala comarcal que exigeixen molts dels problemes urbanístics. L'atenció a l'espai dinàmic dels fluxos i la complexitat, i les intervencions a gran escala de caràcter estructural (essencialment quant a les grans infrastructures bàsiques) constituirien per a ell els grans reptes pendents.

Un tercer grup està integrat per professionals d'una llarga trajectòria ja sigui en la redacció de tota mena de documents de planejament o mitjançant la seva participació ocasional en l'administració pública i, per tant, en les tasques de gestió i seguiment urbanístic. Això dóna lloc a un ventall prou ampli i alhora divers de posicions, que es pot copsar en les respostes d'Isabel Castiñeira, Miquel Corominas, Xabier Eizaguirre, Juli Llueca, Ferran Navarro, Ricard Pié i Estanislau Roca. Corominas planteja un balanç positiu i alhora crític dels plans de la primera etapa, que considera carregats d'il·lusió però amb algunes propostes que es demostraren allunyades de la realitat. Alhora planteja una clara denúncia dels aspectes més negatius de la situació actual i de certs aspectes encara escassament atesos (consum de sòl ajustat, habitatge, enfocament disciplinari de les grans infraestructures). Castiñeira avança el que considera nous requeriments del futur planejament municipal, en tant que Eizaguirre destaca la consolidació d'una cultura urbanística. Navarro, Pié i Roca, al seu torn, coincideixen en moltes qüestions en valorar l'evolució del planejament urbanístic i els seus efectes sobre les ciutats catalanes. Però en tant que el primer fa una descripció detallada d'aquests efectes i el segon destaca els grans trets diferencials (del reequipament i ajust d'intensitats a la dimensió pragmàtica, el projecte de projectes), Roca reclama l'atenció a tòpics com la creixent complexitat de les noves formes de creixement i unitats de promoció o la necessitat d'introduir una major flexibilitat en les determinacions relatives al planejament derivat. Per la seva banda, Llueca es mostra força crític quant a la homogeneïtzació dels plans i a la pèrdua de la dimensió «planificadora» dels urbanistes, que considera que són més aviat valorats en la seva funció de dissenyadors d'operacions creixentment ambicioses.

Podríem trobar també elements en comú en les respostes del grup de professionals més joves: Montserrat Giné, Sebastià Jornet, Carles Llop i Josep M. Vilanova. Joventut entesa només en termes relatius (en relació amb les dates de la seva titulació), que no de la seva més que extensa experiència professional en el camp de l'urbanisme municipal ni de la notable maduresa de la seva reflexió que palesen els comentaris reproduïts més endavant. Tots ells han participat àmpliament en les dues etapes reconegudes en els darrers 20 anys i en documents urbanístics de la major rellevància. Comparteixen amb molts dels anteriors la reclamació d'una necessària aproximació d'escala territorial als problemes municipals. En alguns casos van encara més lluny apuntant, com ho fa Llop amb precisió, algunes de les qüestions que des d'aquella escala caldria abordar: la veritable realitat de la regió metropolitana barcelonina; els eixos pirinenc i del Segre-Ebre com a elements d'articulació de l'interior català, que no haurien d'esperar a desenvolupar-se quan el sistema estigui massa saturat; l'entroncament amb l'interior peninsular. Plantegen també altres crítiques, com ara Jornet, a la lentitud de les tramitacions que ofeguen iniciatives i projectes d'interès; a la manca de capacitat decisòria per part de l'administració municipal; al desajust i la rigidesa de les normatives. Giné i Vilanova, per la seva part, fan referència a la generalització de la «cultura

del Pla» o «cultura urbanística» com a element clau per entendre l'evolució de les dues últimes dècades. Vilanova detecta tres clares mancances en el planejament actual: la incapacitat per formular models de creixement urbà clars i renovadors; la necessitat d'avançar en l'estudi i el tractament del sòl no urbanitzable i la incapacitat per entendre i donar resposta a actuacions d'abast més ampli que els propis límits municipals.

Per tal de completar la interpretació del període hem cregut d'especial utilitat entrevistar un conjunt de professionals que ha desenvolupat la seva tasca essencialment des de l'administració pública, tot i que han participat també en la redacció de documents de planejament. En aquest sentit, les respostes de Ramon Roger, Josep M. Carreras, Jordi Casso i Jaume Torrent constitueixen, llegides en el seu conjunt, una interessant exposició d'objectius i criteris d'una política urbanística de la Generalitat de Catalunya no formulada explícitament en d'altres indrets. Roger presenta de forma força clara alguns dels trets fonamentals del període i fa explícites les seves preocupacions actuals. Cal destacar l'anàlisi detallada i força estructurada de les característiques i causes en les successives etapes que ens ofereix Carreras (del redreçament al consens social i l'urbanisme remedial, del parany morfològic a la crisi de confiança en l'urbanisme, la preeminència de la gestió i l'arrencada de la preocupació ambiental). La insuficient atenció als nous creixements i a l'equilibri costos-densitats és una preocupació compartida per Roger i Casso, així com tots ells destaquen l'efecte del planejament i la intervenció pública en la regularització dels mercats immobiliaris.

En el mateix sentit resulten igualment valuoses les opinions d'altres professionals que han fet de l'administració municipal el seu principal camp d'actuació. Francesc Mestres (Sabadell i Manresa), Josep M. Llop (Lleida), Pere Solà (Girona) i Ricard Fayos (Barcelona) ens ofereixen una visió, contrastada per una dilatada experiència, de l'urbanisme des dels ajuntaments, de les dificultats quotidianes i els anhels més urgents. Mestres destaca el procés cap a la «normalització» del planejament municipal i fa una acurada caracterització dels continguts d'aquest en les décades dels vuitanta i noranta. Fayos fa especial èmfasi en el que qualifica de to fundacional del planejament dels primers vuitanta: la seva naturalesa experimental, l'assaig de noves tècniques d'anàlisi per comprendre més ajustadament la realitat urbana, o propositives, per tal de millorar les formes d'intervenció. Tant ell com Solà destaquen la creixent capacitat de gestió municipal i denuncien com una regulació excessivament determinista en els primers plans la voluntat de «dibuixar» una ciutat formalment acabada. Llop, al seu torn, fa una clara distinció entre el planejament que anomena estructuralista i el de tipus morfològic. Reclama alhora, un cop recuperada en els plans l'atenció per la forma urbana, una reflexió més aprofundida sobre qüestions com la mobilitat, a abordar des d'una perspectiva estrictament disciplinària i atenta a nous paradigmes com la sostenibilitat.

Arquitecte (1970)

És director adjunt del Gabinet d'Estudis Urbanístics de l'Ajuntament de Barcelona des de 1993. Entre 1988 i 1992 va ser director d'Edificació del mateix Ajuntament.

Anteriorment, entre 1974 i 1976, va formar part de l'equip redactor del Pla General Metro-polità de Barcelona i va treballar després en el seu desplegament en el marc de l'extingida Corporació Metropolitana de Barcelona.

Des d'inicis dels anys setanta ha exercit com a professor d'Urbanística a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona i, més tard, en cursos de postgrau en universitats europees i americanes. També va participar, entre 1971 i 1985, en diversos treballs d'investigació en el marc del Laboratori d'Urbanisme de Barcelona. Actualment és professor del màster de Projectació Urbanística de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).

A inicis dels vuitanta va redactar, en col·laboració amb J.Sabaté, el Pla General de Torroella de Montgrí, pel qual obtingué un dels premis nacionals d'urbanisme el 1983. Juntament amb I. Castiñeira, M. Corominas i J. Sabaté, va redactar també els plans generals de Sant Pere Pescador i de Roses, així com diversos plans parcials, plans especials i estudis de detall que se'n derivaren. El 1985 redactà les Normes Subsidiàries de Canet de Mar (en col·laboració amb Ll. Calvet) i el 1986 les de Garrigoles. També va participar en altres treballs en diversos municipis del Baix i l'Alt Empordà i el Vallès Occidental.

Ha realitzat diversos estudis urbanístics relatius als àmbits municipal i metropolità de Barcelona, alguns publicats a *Papers. Regió metropolitana de Barcelona* i a d'altres revistes. També ha publicat el llibre *Els polígons de Barcelona* (1996) i els estudis *El planejament urbanístic a Catalunya* (1989) i *La nuova urbanistica comunale in Catalogna* (1998). Recentment ha publicat *El nou urbanisme municipal a Catalunya* (1999), en col·laboració amb J. Sabaté.

Pla General de Torroella de Montgrí (1983)

Arquitecte (1976)

És professor d'Urbanística a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona des de 1976 i, des de 1992, director del Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori de la Universitat Politècnica de Catalunya. Imparteix cursos de doctorat i màster en diverses universitats espanyoles, europees i americanes.

El 1980 va redactar el Pla General de Vidreres, amb J. Carné, I. Castiñeira i M. Corominas i el 1981, i el Pla General de Torroella de Montgrí, en col·laboració amb A. Ferrer. Posteriorment ha redactat els plans generals de Sant Pere Pescador i de Roses, en col·laboració amb I. Castiñeira, M. Corominas i A. Ferrer.

Com a membre de CCRS arquitectes, és redactor de nombroses figures de planejament municipal, com el Pla General de Sant Quirze del Vallés, els plans especials de reforma interior de Diagonal-Poble Nou i del Clot de la Mel, ambdós a Barcelona, i els plans especials de Reforma Interior del Centre de l'Hospitalet de Llobregat i del Casc Històric de Caldes de Montbui, així com estudis i plans territorials, entre ells el Pla del Parc Agrari del Baix Llobregat. Ha estat guardonat en tres ocasions en la convocatòria dels premis nacionals d'urbanisme.

Entre les publicacions recents relacionades amb l'urbanisme a Catalunya, es compten les següents: *La ordenación territorial del turismo* (1996), *Forma del territori i projecte* (1997), *Elementos para la construcción de un proyecto territorial* (1998), *Projectar el territori* (1998), *La construzione della città aperta* (1998) i, recentment, *El nou urbanisme municipal a Catalunya* (1999), en col·laboració amb A. Ferrer.

Pla Especial del Parc Agrícola del Llobregat

